

Wstęp

Bezpieczeństwo definiowane jako stan nie tylko niezagrażonego trwania – istnienia, ale również jako stan zapewniający możliwość rozwoju – wzrostu, jawi się jako jedna z podstawowych wartości, dzięki której człowiek może realizować inne. Nie dziwi przeto zdziwienia, że mówienie o bezpieczeństwie zarówno personalnym jak i strukturalnym w ich wieloaspektowym ujęciu budzi żywe zainteresowanie w różnych środowiskach. Mówienie o tak rozumianym bezpieczeństwie stanowi ważną część składową każdej kultury, każdego czasu i znajduje swoje miejsce w tekstach i treściach będących reprezentatywnymi dla każdej religii, w różnych historycznych okresach rozwoju człowieka.

Bezpieczeństwo rozumiane zarówno jako stan, ale również często i jako proces, stanowi w całym świecie przedmiot zainteresowania licznych nauk, spośród których szczególnie status w tym względzie posiadają nauki o bezpieczeństwie. W Polsce nauki o bezpieczeństwie, jako dyscyplina naukowa, nie sięgają zbyt odległej przeszłości. Ich niezbyt długa historia początek swój bierze dopiero w 2011 roku, kiedy to najpierw uchwałą Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 28 stycznia 2011 roku zmieniającą uchwałę w sprawie określenia dziedzin nauki i dziedzin sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, w punkcie pierwszym w dziedzinie nauk humanistycznych – dziedzina nr 6 – dodano dwie nowe dyscypliny naukowe: nauki o bezpieczeństwie i nauki o obronności, w punkcie zaś drugim wykreślono figurujące pod pozycją 17 w dziedzinie nauk – nauki wojskowe.¹ Rozporządzenie to weszło w życie i zaczęło obowiązywać z dniem 24 marca 2011 roku. Obowiązywało stosunkowo krótko, zaledwie pół roku, do 1 października 2011 roku.²

Zostało ono uchylone na mocy rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Minister Barbara Kurdycka wydała Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 roku w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, które zaczęło obowiązywać z dniem 1 października 2011 roku. W rozporządzeniu tym w ramach obszaru nr 2 (obszar nauk społecznych), w dziedzinie nauk społecznych na pozycji nr 1 w jako dyscyplinę naukową wpisano nauki o bezpieczeństwie zaś pod pozycją nr 2 nauki o obronności.³

W ten sposób w zgodzie z funkcjonującym w Polsce systemem prawnym, najpierw na krótko, w dziedzinie nauk humanistycznych, a następnie – i jak dotąd, w dziedzinie nauk społecznych znalazły swoje miejsce nauki o bezpieczeństwie jako w pełni uprawomocniona dyscyplina naukowa.

¹ Uchwała Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 28 stycznia 2011 roku zmieniająca uchwałę w sprawie określenia dziedzin nauki i dziedzin sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych. Monitor Polski nr 14, poz. 149

² Autor w tekście odnosi się często do treści przedstawionych wcześniej (w:) M. A. Michalski, L. Kowalczyk, R. Jajczyk, M. Flieger, *Norma personalistyczna jako fundament współczesnej securitologii* (w:) *Riadenie bezpečnosti zložitých systémov 2016 Zborník vedeckých a odborných prác* (red.) Matúš Grega, Róbert Hurný, Zuzana Berníková, Akadémia Ozbrojených Síľ gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši Katedra spoločenských vied a jazykov, Liptovský Mikuláš 2016, s. 261-267

³ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 roku w sprawie w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych. Dziennik Ustaw nr 179, poz. 1065

Mimo tego jednak, że – jak to podkreślił Edmund Szweda – nauki o bezpieczeństwie należą do najmłodszych w systemie polskiej nauki, to „bezpieczeństwo ma w praktyce swojego rozwoju praktykę mierzoną w tysiącach lat. W różnych okresach historycznych człowiek zawsze oczekiwał bezpiecznego życia i rozwoju”.⁴ W związku z tym angażował, na miarę swoich możliwości, w poszczególnych okresach wiele sił i środków, aby zabezpieczyć swoje istnienie i zapewnić rozwój zarówno sobie jak i swoim bliskim.

Dzisiaj nie tylko w Polsce, ale na całym świecie w wielu sztukach i dziedzinach podejmuje się działania i badania na rzecz bezpieczeństwa. Organizowane są liczne konferencje,⁵ problemowi bezpieczeństwa poświęcone są prace licencjackie, inżynierskie, magisterskie, doktorskie, habilitacyjne i książki profesorskie. Wdrażane są specjalne programy, rozpisywane konkursy na granty.⁶ Powstały specjalne organizacje o charakterze międzynarodowym, stowarzyszenia i fundacje, rodzą się inicjatywy międzynarodowe, narodowe i lokalne. Doskonałym przykładem takiej organizacji – towarzystw naukowego o międzynarodowym charakterze jest Europejskie Stowarzyszenie Nauk o Bezpieczeństwie – European Association for Security (EAS), zainicjowane w 2000 roku w Krakowie, któremu przewodzi prof. Leszek Korzeniowski. Zrzesza ono, reprezentujących społeczność międzynarodową przedstawicieli różnorodnych dyscyplin i nauk o bezpieczeństwie, filozofii, socjologii i kultury bezpieczeństwa, bezpieczeństwa cywilnego, nauk policyjnych, wojskowych i kultury fizycznej, bezpieczeństwa życia, studiów nad bezpieczeństwem, i innych – wszystkich tych, którym szeroko rozumiane bezpieczeństwo w jego wieloaspektowym ujęciu leży szczerze na sercu.⁷

Jednym z efektów troski o szeroko rozumiane bezpieczeństwo, w jego wieloaspektowym wymiarze, było powstanie w 2004 roku w Poznaniu, Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, której założyciele jako główny obszar jej działalności wskazali problematykę bezpieczeństwa człowieka, wychodząc ze słusznego założenia, że nie ma możliwości mówienia o właściwie rozumianym bezpieczeństwie strukturalnym bez wcześniejszej refleksji poświęconej bezpieczeństwu personalnemu. Zespalając te dwie nierozłączne płaszczyzny w ramach których mówimy o bezpieczeństwie i jego zagrożeniach, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa kształci wysoko wykwalifikowane kadry oferując studia zarówno licencjackie, jak i magisterskie na kierunkach:

- Bezpieczeństwo narodowe,
- Bezpieczeństwo wewnętrzne,
- Bezpieczeństwo zdrowotne,

⁴ E. Szweda, *Nauki o bezpieczeństwie w „rodzinie” nauk społecznych* (w:) M. Kucharski (red.): *Bezpieczeństwo – dyscyplina w obszarze nauk społecznych*. Łódź, Warszawa 2012

⁵ W 2016 roku w Toruniu odbył się w dniach 7-9 grudnia I Międzynarodowy Kongres Bezpieczeństwa pod hasłem: „W trosce o bezpieczne jutro. Reminiscencje i zamierzenia”. W kongresie uczestniczyło około 400 przedstawicieli różnych środowisk, z kraju i z zagranicy. Wygłoszono około 300 referatów w różnych panelowych sekcjach problemowych i sesjach plenarnych.

⁶ Efektem takiego grant o międzynarodowym charakterze była praca w której redaktor tego tomu miał swój udział: M. A. Michalski, *Place of theistic-heteronomous ethics in education for security* (w:) A. Byrtusova, Ł. Kister (red.): *Security indicators in social environment*. Warszawa 2015, s. 87-96

⁷ Por. L. F. Korzeniowski, *Podstawy nauk o bezpieczeństwie. Zarządzanie bezpieczeństwem*. Wydanie II. Warszawa 2017, s. 63

- Pedagogika,
- Psychologia,
- Zarządzanie,
- a także liczne studia podyplomowe.

Szkoła kształci na siedmiu wydziałach w:

- Poznaniu,
- Gliwicach,
- Jaworznie,
- Gdańsku,
- Giżycku,
- Bartoszycach,
- Skoczowie.

Tak dynamiczny rozwój Uczelni w przeciągu zaledwie 13 lat, pokazuje ogromne zainteresowanie problematyką bezpieczeństwa, ale i również zapotrzebowanie w tym zakresie. Uczelnia nie tylko kształci, ale aktywnie animuje także życie naukowe zarówno dla studentów, jak i naukowców. Efektem inicjatyw w tym obszarze są realizowane projekty badawcze, aktywnie działające koła naukowe, liczne konferencje organizowane zarówno przez pracowników naukowych jak i studentów – członków kół naukowych dla studentów, doktorantów i młodych pracowników naukowych, a także prężnie działające wydawnictwo w ramach którego ukazuje się wysoko punktowany kwartalnik: *Przegląd Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa* oraz liczne monografie tematyczne. Jedną z nich – najnowszą, zatytułowaną *W trosce o bezpieczne jutro. Reminiscencje i zamierzenia*, zostaje właśnie skierowana do rąk czytelników. Stanowi ona materialny dowód na to, że mówienie i działanie na rzecz szeroko pojmowanego bezpieczeństwa odbywa się nie tylko w tych tradycyjnie wiązanych z tym problemem obszarach nauk o bezpieczeństwie i nauk o obronności czy nauk wojskowych, ale angażują się w te działania przedstawiciele niemal wszystkich nauk i dyscyplin. Prezentowana publikacja zawiera interesujące artykuły z kilku różnych obszarów tematycznych, których spoiwem jest problem szeroko rozumianego bezpieczeństwa personalnego i strukturalnego. Zostały one złożone w następujących blokach tematycznych:

- Bezpieczeństwo międzynarodowe w świetle aktualnych wyzwań i zagrożeń
- Rola dyplomacji w kształtowaniu bezpieczeństwa narodowego
- Prawne aspekty bezpieczeństwa
- Organa państwowe, samorządowe, służby i organizacje pozarządowe w procesie budowania systemu bezpieczeństwa narodowego i zarządzania kryzysowego
- Sozologiczne, ekologiczne, energetyczne i ekonomiczne aspekty bezpieczeństwa
- Bezpieczeństwo militarne
- Społeczne aspekty bezpieczeństwa.

Niewątpliwie, publikacja ta może być przyczynkiem do licznych dyskusji, zaprezentowane w niej idee i wyniki badań mogą stanowić punkt wyjściowy do kolejnych inicjatyw badawczych. Dzięki swoim walorom poznawczym może być cenną pomocą w procesie dydaktycznym.

Ks. dr hab. Mirosław A. Michalski, prof. WSB, prof. ChAT